

Лекция 15.4.2021

1 Параметрични уравнения на афинно подпространство

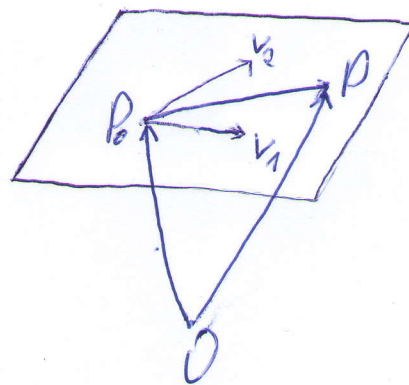
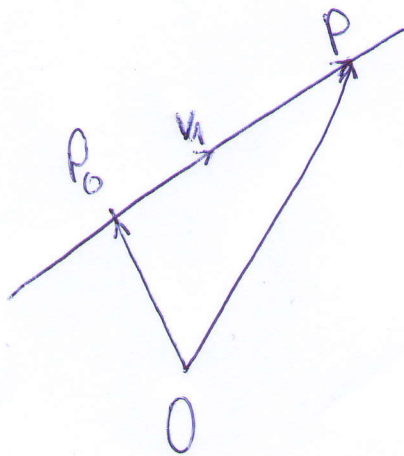
Нека \mathcal{A} е n -мерно афинно пространство, моделирано върху линейното пространство U , и $K = Oe_1 \dots e_n$ е афинна координатна система в \mathcal{A} .

Теорема 1 Нека точката $P_0 \in \mathcal{A}$, а векторите $v_1, \dots, v_k \in U$ са линейно независими. Означаваме $r_0 = \overrightarrow{OP_0}$. Тогава k -мерното афинно подпространство B на \mathcal{A} , което минава през P_0 и е успоредно на v_1, \dots, v_k , има спрямо K векторно параметрично уравнение

$$(1) \quad B : r = r_0 + \lambda_1 v_1 + \dots + \lambda_k v_k, \quad \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R} \\ (\text{или } (\lambda_1, \dots, \lambda_k) \in \mathbb{R}^k).$$

При това за различни набори параметри се получават радиус-вектори на различни точки.

Доказателство: Ако ви е нужна някаква нагледна представа, можете да си мислите за права в геометричната равнина или геометричното пространство ($k = 1$, $n = 2$ или 3) или равнина в геометричното пространство ($k = 2$, $n = 3$).

Знаем, че $B = \{P \in \mathcal{A} : \exists \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R} : \overrightarrow{P_0P} = \lambda_1 v_1 + \dots + \lambda_k v_k\}$. Тъй като за произволна точка P означаваме $r = \overrightarrow{OP}$, имаме $\overrightarrow{P_0P} = \overrightarrow{OP} - \overrightarrow{OP_0} = r - r_0$. Тогава $P \in B \Leftrightarrow \exists \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R} : r - r_0 = \lambda_1 v_1 + \dots + \lambda_k v_k$, тоест $r = r_0 + \lambda_1 v_1 + \dots + \lambda_k v_k$. Това означава, че B има векторно параметрично уравнение (1).

Ако за два набора параметри $\lambda_1, \dots, \lambda_k$ и μ_1, \dots, μ_k се получава радиус-векторът на една и съща точка, то $r_0 + \lambda_1 v_1 + \dots + \lambda_k v_k = r_0 + \mu_1 v_1 + \dots + \mu_k v_k$ и следователно $\lambda_1 v_1 + \dots + \lambda_k v_k = \mu_1 v_1 + \dots + \mu_k v_k$. От това и от линейната независимост на v_1, \dots, v_k следва $\lambda_1 = \mu_1, \dots, \lambda_k = \mu_k$. Значи за различни набори параметри се получават радиус-вектори на различни точки. \square

Теорема 2 1. Нека точката $P_0 \in \mathcal{A}$ и линейно независимите вектори $v_1, \dots, v_k \in U$ имат спрямо K координати $P_0(x_{10}, \dots, x_{n0})$, $v_j(\xi_{1j}, \dots, \xi_{nj})$, $j = 1, \dots, k$. Тогава k -мерното афинно подпространство B на \mathcal{A} , което минава през P_0 и е успоредно на v_1, \dots, v_k , има спрямо K скалярни параметрични уравнения

$$(2) \quad B : \begin{cases} x_1 = x_{10} + \lambda_1 \xi_{11} + \dots + \lambda_k \xi_{1k} \\ \vdots \\ x_i = x_{i0} + \lambda_1 \xi_{i1} + \dots + \lambda_k \xi_{ik} \\ \vdots \\ x_n = x_{n0} + \lambda_1 \xi_{n1} + \dots + \lambda_k \xi_{nk} \end{cases}, \quad \begin{matrix} \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R} \\ \text{(или } (\lambda_1, \dots, \lambda_k) \in \mathbb{R}^k) \end{matrix},$$

тоест

$$B : x = x_0 + \lambda_1 \xi_1 + \dots + \lambda_k \xi_k, \quad \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R} \quad (\text{или } (\lambda_1, \dots, \lambda_k) \in \mathbb{R}^k),$$

където $x_0, \xi_1, \dots, \xi_k \in \mathbb{R}^n$ са координатните вектори на P_0, v_1, \dots, v_k . При това за различни набори параметри се получават координатни вектори на различни точки.

2. Обратно: Множеството B с параметрични уравнения (2), където $\xi_1, \dots, \xi_k \in \mathbb{R}^n$ са линейно независими, е k -мерното афинно подпространство на \mathcal{A} , което минава през точката $P_0(x_0)$ и е успоредно на векторите $v_1(\xi_1), \dots, v_k(\xi_k)$.

Доказателство:

1. Това следва от Теорема 1 и от факта, че като напишем векторно параметрично уравнение покоординатно получаваме скалярни параметрични уравнения.
2. Това следва от 1., защото от линейната независимост на координатните вектори ξ_1, \dots, ξ_k следва линейната независимост на v_1, \dots, v_k . \square

Забележка 1 Ако в Теорема 1 и Теорема 2 векторите v_1, \dots, v_k са линейно зависими, то афинното подпространство определено от P_0 и $l(v_1, \dots, v_k)$ пак има същите параметрични уравнения (1) и (2), но $\dim B < k$ и една точка се получава за много набори на параметрите.

Теорема 3 Нека $k \leq n$ и нележащите в $(k-1)$ -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} точки $P_0, \dots, P_k \in \mathcal{A}$ имат спрямо K координати $P_j(x_{1j}, \dots, x_{nj})$, $j = 0, \dots, k$. Тогава k -мерното афинно подпространство B на \mathcal{A} , което минава през P_0, \dots, P_k , има спрямо K скалярни параметрични уравнения

$$(3) \quad B : \begin{cases} x_1 = x_{10} + \lambda_1(x_{11} - x_{10}) + \dots + \lambda_k(x_{1k} - x_{10}) \\ \vdots \\ x_i = x_{i0} + \lambda_1(x_{i1} - x_{i0}) + \dots + \lambda_k(x_{ik} - x_{i0}) \\ \vdots \\ x_n = x_{n0} + \lambda_1(x_{n1} - x_{n0}) + \dots + \lambda_k(x_{nk} - x_{n0}) \end{cases}, \quad \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R},$$

тоест

$$B : x = x^0 + \lambda_1(x^1 - x^0) + \dots + \lambda_k(x^k - x^0), \quad \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R},$$

където $x^0, \dots, x^k \in \mathbb{R}^n$ са координатните вектори на P_0, \dots, P_k ,

или еквивалентно

$$(4) \quad B : \begin{cases} x_1 = (1 - \lambda_1 - \dots - \lambda_k)x_{10} + \lambda_1 x_{11} + \dots + \lambda_k x_{1k} \\ \vdots \\ x_i = (1 - \lambda_1 - \dots - \lambda_k)x_{i0} + \lambda_1 x_{i1} + \dots + \lambda_k x_{ik} \\ \vdots \\ x_n = (1 - \lambda_1 - \dots - \lambda_k)x_{n0} + \lambda_1 x_{n1} + \dots + \lambda_k x_{nk} \end{cases}, \quad \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R},$$

тоест

$$B : x = (1 - \lambda_1 - \dots - \lambda_k)x^0 + \lambda_1 x^1 + \dots + \lambda_k x^k, \quad \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R},$$

или еквивалентно

$$(5) \quad B : \begin{cases} x_1 = \lambda_0 x_{10} + \lambda_1 x_{11} + \dots + \lambda_k x_{1k} \\ \vdots \\ x_i = \lambda_0 x_{i0} + \lambda_1 x_{i1} + \dots + \lambda_k x_{ik} \\ \vdots \\ x_n = \lambda_0 x_{n0} + \lambda_1 x_{n1} + \dots + \lambda_k x_{nk} \end{cases}, \quad \lambda_0, \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R} : \sum_{j=0}^k \lambda_j = 1,$$

тоест

$$B : x = \lambda_0 x^0 + \lambda_1 x^1 + \dots + \lambda_k x^k, \quad \lambda_0, \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R} : \lambda_0 + \lambda_1 + \dots + \lambda_k = 1.$$

Доказателство: Знаем, че $B = \left\{ P \in \mathcal{A} : \exists \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R} : \overrightarrow{P_0 P} = \sum_{i=1}^k \lambda_i \overrightarrow{P_0 P_i} \right\}$, тоест B е k -мерното афинно подпространство B на \mathcal{A} , което минава през P_0 и е успоредно на $\overrightarrow{P_0 P_1}, \dots, \overrightarrow{P_0 P_k}$. Тогава (3) следва от Теорема 2, приложена за точката P_0 и векторите $v_j = \overrightarrow{P_0 P_j}$, $j = 1, \dots, k$, чиито координатни вектори спрямо K са $\xi_j = x^j - x^0$, $j = 1, \dots, k$. (4) очевидно е (3), написано по друг начин, а (5) се получава като в (4) се положи

$$\lambda_0 = 1 - \lambda_1 - \dots - \lambda_k \text{ (и затова се появява изискването } \sum_{j=0}^k \lambda_j = 1).$$

□

Забележка 2 В Теорема 3 изискването $k \leq n$ и точките $P_0, \dots, P_k \in \mathcal{A}$ да не лежат в $(k-1)$ -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} може да се замени с изискването точките P_0, \dots, P_k да не лежат в афинно подпространство на \mathcal{A} с размерност строго по-малка от k .

Това е защото при $k \leq n$ всяко афинно подпространство с размерност строго по-малка от k се съдържа в $(k-1)$ -мерно афинно подпространство (ще уголемим направляващото пространство до $(k-1)$ -мерно), а $k > n$ при това изискване е невъзможно, защото точките лежат в n -мерното \mathcal{A} .

Частни случаи:

1. $n = 2, k = 1$, тоест права в 2-мерно афинно пространство (в частност, в геометричната равнина).

Нека координатите са (x, y) вместо (x_1, x_2) .

Теорема 2' Нека точката $P_0 \in \mathcal{A}$ и ненулевият вектор $v \in U$ имат спрямо K координати $P_0(x_0, y_0)$, $v(\xi, \eta)$. Тогава правата l , която минава през P_0 и е колинеарна с v , има спрямо K скаларни параметрични уравнения

$$l : \begin{cases} x = x_0 + \lambda \xi \\ y = y_0 + \lambda \eta \end{cases}, \quad \lambda \in \mathbb{R}.$$

Теорема 3' Нека различните точки $P_0, P_1 \in \mathcal{A}$ имат спрямо K координати $P_j(x_j, y_j)$, $j = 0, 1$. Тогава правата l , определена от P_0 и P_1 , има спрямо K скаларни параметрични уравнения

$$l : \begin{cases} x = x_0 + \lambda(x_1 - x_0) \\ y = y_0 + \lambda(y_1 - y_0) \end{cases}, \quad \lambda \in \mathbb{R},$$

или еквивалентно

$$l : \begin{cases} x = (1 - \lambda)x_0 + \lambda x_1 \\ y = (1 - \lambda)y_0 + \lambda y_1 \end{cases}, \quad \lambda \in \mathbb{R},$$

или еквивалентно

$$l : \begin{cases} x = \lambda_0 x_0 + \lambda_1 x_1 \\ y = \lambda_0 y_0 + \lambda_1 y_1 \end{cases}, \quad \lambda_0, \lambda_1 \in \mathbb{R} : \lambda_0 + \lambda_1 = 1.$$

2. $n = 3, k = 1$, тоест права в 3-мерно афинно пространство (в частност, в геометричното пространство).

Нека координатите са (x, y, z) вместо (x_1, x_2, x_3) .

Теорема 2'' Нека точката $P_0 \in \mathcal{A}$ и ненулевият вектор $v \in U$ имат спрямо K координати $P_0(x_0, y_0, z_0)$, $v(\xi, \eta, \zeta)$. Тогава правата l , която минава през P_0 и е колинеарна с v , има спрямо K скаларни параметрични уравнения

$$l : \begin{cases} x = x_0 + \lambda \xi \\ y = y_0 + \lambda \eta \\ z = z_0 + \lambda \zeta \end{cases}, \quad \lambda \in \mathbb{R}.$$

Теорема 3'' Нека различните точки $P_0, P_1 \in \mathcal{A}$ имат спрямо K координати $P_j(x_j, y_j, z_j)$, $j = 0, 1$. Тогава правата l , определена от P_0 и P_1 , има спрямо K скаларни параметрични уравнения

$$l : \begin{cases} x &= x_0 + \lambda(x_1 - x_0) \\ y &= y_0 + \lambda(y_1 - y_0) \\ z &= z_0 + \lambda(z_1 - z_0) \end{cases}, \quad \lambda \in \mathbb{R},$$

или еквивалентно

$$l : \begin{cases} x &= (1 - \lambda)x_0 + \lambda x_1 \\ y &= (1 - \lambda)y_0 + \lambda y_1 \\ z &= (1 - \lambda)z_0 + \lambda z_1 \end{cases}, \quad \lambda \in \mathbb{R},$$

или еквивалентно

$$l : \begin{cases} x &= \lambda_0 x_0 + \lambda_1 x_1 \\ y &= \lambda_0 y_0 + \lambda_1 y_1 \\ z &= \lambda_0 z_0 + \lambda_1 z_1 \end{cases}, \quad \lambda_0, \lambda_1 \in \mathbb{R} : \lambda_0 + \lambda_1 = 1.$$

3. $n = 3$, $k = 2$, тоест равнина в 3-мерно афинно пространство (в частност, в геометричното пространство).

Нека координатите са (x, y, z) вместо (x_1, x_2, x_3) .

Теорема 2''' Нека точката $P_0 \in \mathcal{A}$ и неколинеарните (тоест линейно независими) вектори $v_1, v_2 \in U$ имат спрямо K координати

$P_0(x_0, y_0, z_0)$, $v_j(\xi_j, \eta_j, \zeta_j)$, $j = 1, 2$. Тогава равнината π , която минава през P_0 и е компланарна с v_1 и v_2 , има спрямо K скаларни параметрични уравнения

$$\pi : \begin{cases} x &= x_0 + \lambda_1 \xi_1 + \lambda_2 \xi_2 \\ y &= y_0 + \lambda_1 \eta_1 + \lambda_2 \eta_2 \\ z &= z_0 + \lambda_1 \zeta_1 + \lambda_2 \zeta_2 \end{cases}, \quad \lambda_1, \lambda_2 \in \mathbb{R}.$$

Теорема 3''' Нека нележащите на една права точки $P_0, P_1, P_2 \in \mathcal{A}$ имат спрямо K координати $P_j(x_j, y_j, z_j)$, $j = 0, 1, 2$. Тогава равнината π , определена от P_0, P_1, P_2 , има спрямо K скалярни параметрични уравнения

$$\pi : \begin{cases} x = x_0 + \lambda_1(x_1 - x_0) + \lambda_2(x_2 - x_0) \\ y = y_0 + \lambda_1(y_1 - y_0) + \lambda_2(y_2 - y_0) \\ z = z_0 + \lambda_1(z_1 - z_0) + \lambda_2(z_2 - z_0) \end{cases}, \quad \lambda_1, \lambda_2 \in \mathbb{R},$$

или еквивалентно

$$\pi : \begin{cases} x = (1 - \lambda_1 - \lambda_2)x_0 + \lambda_1x_1 + \lambda_2x_2 \\ y = (1 - \lambda_1 - \lambda_2)y_0 + \lambda_1y_1 + \lambda_2y_2 \\ z = (1 - \lambda_1 - \lambda_2)z_0 + \lambda_1z_1 + \lambda_2z_2 \end{cases}, \quad \lambda_1, \lambda_2 \in \mathbb{R},$$

или еквивалентно

$$\pi : \begin{cases} x = \lambda_0x_0 + \lambda_1x_1 + \lambda_2x_2 \\ y = \lambda_0y_0 + \lambda_1y_1 + \lambda_2y_2 \\ z = \lambda_0z_0 + \lambda_1z_1 + \lambda_2z_2 \end{cases}, \quad \lambda_0, \lambda_1, \lambda_2 \in \mathbb{R} : \lambda_0 + \lambda_1 + \lambda_2 = 1.$$

4. $\mathcal{A} = \mathbb{R}^n$ със стандартната координатна система K^0 .

Теорема 2'^v Нека $x_0 \in \mathbb{R}^n$, а векторите $\xi_1, \dots, \xi_k \in \mathbb{R}^n$ са линейно независими. Тогава k -мерното афинно подпространство B на \mathbb{R}^n , което минава през x_0 и е успоредно на ξ_1, \dots, ξ_k , има спрямо K^0 скалярни параметрични уравнения

$$B : x = x_0 + \lambda_1\xi_1 + \dots + \lambda_k\xi_k, \quad \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R}.$$

Следствие 1 B е k -мерно афинно подпространство на $\mathcal{A} \Leftrightarrow \varkappa_K(B)$ е k -мерно афинно подпространство на \mathbb{R}^n .

Доказателство: Това следва от Теорема 2 и факта, че параметричните уравнения на B спрямо K и на $\varkappa_K(B)$ спрямо K^0 са едни и същи:

Нека B е k -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} . Нека $P_0(x_0)$ е точка от B , а $v_1(\xi_1), \dots, v_k(\xi_k)$ е базис на направляващото пространство на B . По Теорема 2 тогава B има спрямо K параметрични уравнения (2). Значи $\varkappa_K(B)$ има спрямо K^0 същите параметрични уравнения (2) и тъй като ξ_1, \dots, ξ_k са линейно независими (защото са координатните вектори на линейно независимите v_1, \dots, v_k), то по Теорема 2'^v $\varkappa_K(B)$ е k -мерно афинно подпространство на \mathbb{R}^n . С това е доказана правата посока.

Обратно, нека $\varkappa_K(B)$ е k -мерно афинно подпространство на \mathbb{R}^n . Нека x_0 е точка от $\varkappa_K(B)$, а ξ_1, \dots, ξ_k е базис на направляващото пространство на $\varkappa_K(B)$. По Теорема 2'^v тогава $\varkappa_K(B)$ има спрямо K^0 параметрични уравнения (2). Значи B има спрямо K същите параметрични уравнения (2). Нека $P_0 \in \mathcal{A}$ и $v_1, \dots, v_k \in U$ са точката и векторите, чиито координатни вектори спрямо K са съответно x_0 и ξ_1, \dots, ξ_k . Тъй като ξ_1, \dots, ξ_k са линейно независими, то и v_1, \dots, v_k са линейно независими. Тогава по Теорема 2 B е k -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} . С това е доказана и обратната посока. \square

Забележка 3 В горните неща никъде не се използват никакви специфични свойства на полето на реалните числа, така че всичко важи без промяна и ако вместо \mathbb{R} се вземе произволно поле F , тоест ако U е линейно пространство над произволно поле.

2 Общо уравнение на афинно подпространство

Нека \mathcal{A} е n -мерно афинно пространство, моделирано върху линейното пространство U , и $K = Oe_1 \dots e_n$ е афинна координатна система в \mathcal{A} .

Определение 1 Нека B е k -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} . *Общо уравнение на B спрямо K* е уравнение на B спрямо K от вида $Ax = b$ (или $Ax - b = 0$), където A е матрица $(n - k) \times n$, $b \in \mathbb{R}^{n-k}$ (и $r(A) = n - k$).

С други думи, общо уравнение на B спрямо K е линейна система с $n - k$ уравнения, която задава B спрямо K .

Забележка 4 Условието $r(A) = n - k$ следва от останалите условия – виж следващата теорема.

Теорема 4 0. *Подмножеството B на \mathcal{A} е k -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} $\Leftrightarrow B$ се задава спрямо K с някоя съвместима линейна система от вида $Ax = b$, където рангът на матрицата A е $r(A) = n - k$.*

1. *Всяко k -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} има общо уравнение спрямо K , тоест задава се спрямо K с някоя линейна система $Ax = b$ с $n - k$ уравнения (и $r(A) = n - k$).*
2. *Обратно: Ако $Ax = b$ е линейна система с n неизвестни и броят на уравненията ѝ е равен на $r(A)$, то тя е съвместима и е общо уравнение спрямо K на някое k -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} , където $k = n - r(A)$.*

Доказателство:

0. Това следва директно от следните факти, които вече знаем:

- B е k -мерно афинно подпространство на \mathcal{A}
 $\Leftrightarrow \mathcal{K}_K(B)$ е k -мерно афинно подпространство на \mathbb{R}^n .
 (Това е последното следствие от предишния въпрос).
- Дадено подмножество на \mathbb{R}^n е k -мерно афинно подпространство на \mathbb{R}^n
 \Leftrightarrow е множеството от решенията на някоя съвместима линейна система $Ax = b$, където рангът на матрицата A е $r(A) = n - k$.
 При това, ако въпросното подмножество е k -мерно афинно подпространство на \mathbb{R}^n , то системата може да се вземе с $n - k$ уравнения.
 (Това е във въпроса за афинни подпространства.)

- Това, че някакво подмножество на \mathbb{R}^n е множеството от решенията на някаква система уравнения, и това, че това подмножество се задава спрямо стандартната координатна система K^0 в \mathbb{R}^n със същата система уравнения, е едно и също, защото координатното изображение κ_{K^0} е тъждественото изображение на \mathbb{R}^n .
 - Уравненията спрямо K на произволно подмножество B на \mathcal{A} и на $\kappa_K(B)$ спрямо K^0 са едни и същи.
1. От допълнението във втория от използваните по-горе факти, започващо с „При това ...“, следва, че в 0. системата, която задава B спрямо K , може да се вземе с $n - k$ уравнения и значи е общо уравнение на B спрямо K .
 2. Тъй като A е подматрица на разширената матрица $(A|b)$ на системата $Ax = b$, то $r(A) \leq r(A|b)$, а тъй като $r(A|b)$ е по-малък или равен на броя на редовете на $(A|b)$, който е $r(A)$, то $r(A|b) \leq r(A)$. Значи $r(A) = r(A|b)$ и от теоремата на Руше следва, че системата $Ax = b$ е съвместима. Нека B е подмножеството на \mathcal{A} , което се задава спрямо K със системата $Ax = b$. От 0. тогава следва, че B е k -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} , където $k = n - r(A)$, и щом системата има $r(A) = n - k$ на брой уравнения, от определението получаваме, че $Ax = b$ е общо уравнение на B . \square

Частни случаи:

1. Хиперравнина: $k = n - 1$.
Следователно линейната система за общото уравнение се състои от $n - k = 1$ уравнение.
- Теорема 4'**
1. Всяка хиперравнина в \mathcal{A} има общо уравнение спрямо K , тоест уравнение от вида $a_1x_1 + \dots + a_nx_n = b$ (и $(a_1, \dots, a_n) \neq 0$).
 2. Обратно: Всяко уравнение от вида $a_1x_1 + \dots + a_nx_n = b$, където $(a_1, \dots, a_n) \neq 0$, е общо уравнение спрямо K на някоя хиперравнина в \mathcal{A} .
2. Права в 2-мерно афинно пространство (в частност, в геометричната равнина): $n = 2, k = 1 = n - 1$.
Нека координатите са (x, y) вместо (x_1, x_2) .

Теорема 4''

1. Всяка права в 2-мерно афинно пространство \mathcal{A} има общо уравнение спрямо K , тоест уравнение от вида $Ax + By + C = 0$ (и $(A, B) \neq 0$).
2. Обратно: Всяко уравнение от вида $Ax + By + C = 0$, където $(A, B) \neq 0$, е общо уравнение спрямо K на някоя права в \mathcal{A} .

3. Равнина в 3-мерно афинно пространство (в частност, в геометричното пространство): $n = 3, k = 2 = n - 1$.

Нека координатите са (x, y, z) вместо (x_1, x_2, x_3) .

Теорема 4'''

1. Всяка равнина в 3-мерно афинно пространство \mathcal{A} има общо уравнение спрямо K , тоест уравнение от вида $Ax + By + Cz + D = 0$ ($(A, B, C) \neq 0$).
2. Обратно: Всяко уравнение от вида $Ax + By + Cz + D = 0$, където $(A, B, C) \neq 0$, е общо уравнение спрямо K на някоя равнина в \mathcal{A} .

4. Права в 3-мерно афинно пространство (в частност, в геометричното пространство): $n = 3, k = 1$.

Нека координатите са (x, y, z) вместо (x_1, x_2, x_3) .

Теорема 4^v

1. Всяка права в 3-мерно афинно пространство \mathcal{A} има общо уравнение спрямо K , тоест уравнение от вида

$$\begin{cases} A_1x + B_1y + C_1z + D_1 = 0 \\ A_2x + B_2y + C_2z + D_2 = 0 \end{cases}$$

(и матрицата $\begin{pmatrix} A_1 & B_1 & C_1 \\ A_2 & B_2 & C_2 \end{pmatrix}$ има ранг 2).

2. Обратно: Всяка система от вида

$$\begin{cases} A_1x + B_1y + C_1z + D_1 = 0 \\ A_2x + B_2y + C_2z + D_2 = 0 \end{cases},$$

където рангът на матрицата на системата $\begin{pmatrix} A_1 & B_1 & C_1 \\ A_2 & B_2 & C_2 \end{pmatrix}$ е 2, е общо уравнение спрямо K на някоя права в \mathcal{A} .

Теорема 5 Нека точката $P_0 \in \mathcal{A}$ и линейно независимите вектори $v_1, \dots, v_k \in U$ имат спрямо K координати $P_0(x_0), v_j(\xi_j), j = 1, \dots, k$. Тогава k -мерното афинно подпространство B на \mathcal{A} , което минава през P_0 и е успоредно на v_1, \dots, v_k , има спрямо K уравнение

$$(6) \quad B : \{ \det M_{i_1 \dots i_{k+1}} = 0, \quad 1 \leq i_1 < \dots < i_{k+1} \leq n, \}$$

където $M_{i_1 \dots i_{k+1}}$ е квадратната подматрица от ред $k + 1$ на $M = \underbrace{(x - x_0 \quad \xi_1 \dots \xi_k)}_{\text{стълбове}}$,

състояща се от редовете с номера i_1, \dots, i_{k+1} .

Ако в (6) се вземат онези $n - k$ уравнения, които се получават от подматриците, съдържащи фиксирана квадратна подматрица от ред k на $M' = \underbrace{(\xi_1 \dots \xi_k)}_{\text{стълбове}}$ с ненулева

детерминанта, то получената система е общо уравнение на B спрямо K .

Доказателство: Знаем, че B има параметрично уравнение

$$B : x = x_0 + \lambda_1 \xi_1 + \cdots + \lambda_k \xi_k, \quad \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R}.$$

Това означава, че $P(x) \in B \Leftrightarrow x - x_0$ е линейна комбинация на ξ_1, \dots, ξ_k .

Поради линейната независимост на ξ_1, \dots, ξ_k последното условие е еквивалентно на това $x - x_0, \xi_1, \dots, \xi_k$ да са линейно зависими. Тъй като това са стълбовете на M , то това означава, че $r(M) < k + 1$. (И всъщност означава, че $r(M) = k$, защото $r(M) \geq k$ поради линейната независимост на k -те стълба ξ_1, \dots, ξ_k .) Условието $r(M) < k + 1$ е еквивалентно на това всички минори на M от ред $k + 1$ да са 0. Тъй като M има $k + 1$ стълба, то за да се получи квадратна подматрица от ред $k + 1$ трябва да се вземат всички стълбове и някои $k + 1$ реда. Така че всевъзможните квадратни подматрици от ред $k + 1$ на M са описаните във формулировката матрици $M_{i_1 \dots i_{k+1}}, 1 \leq i_1 < \dots < i_{k+1} \leq n$ и значи всевъзможните минори от ред $k + 1$ на M са $\det M_{i_1 \dots i_{k+1}}, 1 \leq i_1 < \dots < i_{k+1} \leq n$. Следователно $P(x) \in B \Leftrightarrow \det M_{i_1 \dots i_{k+1}} = 0, 1 \leq i_1 < \dots < i_{k+1} \leq n$, което означава, че B се задава спрямо K със системата (6). С това е доказана първата част.

Първата част следваше от начина за определяне на ранга на матрица, който произтича от дефиницията на ранг: Рангът на матрица е k , ако има ненулев минор от ред k и всички минори от ред $k + 1$ са 0. Втората част следва от следния по-икономичен начин за определяне на ранга (би трябвало да е известен от курса по алгебра): Рангът на матрица е k , ако съществува ненулев минор от ред k и за един такъв минор всички минори от ред $k + 1$, които го съдържат, са 0, тоест 0 са детерминантите на квадратните подматрици от ред $k + 1$, които съдържат квадратната подматрица от ред k , на която разглежданият ненулев минор от ред k е детерминантата. (Начинът е по-икономичен, защото не е нужно да се пресмятат всички минори от ред $k + 1$.)

Тъй като подматрицата M' на M има k стълба, които са линейно независими, то рангът ѝ е k . Значи има квадратна подматрица от ред k , чиято детерминанта е ненулева. Фиксираме една такава. Тъй като това е подматрица и на M , то $r(M) = k \Leftrightarrow$ детерминантите на всички квадратни подматрици от ред $k + 1$ на M , които я обхващат, са 0.

За да се получи такава подматрица от ред $k + 1$ трябва към k -те реда, които участват в разглежданата подматрица от ред k , да се добави още един ред на M (за стълбовете вече видяхме, че трябва да се вземат всичките $k + 1$ стълба). Тъй като M има n реда, то за тоя ред има $n - k$ възможности. Значи ако в (6) оставим само уравненията, идващи от тия $n - k$ подматрици, получената система също ще задава B спрямо K (тоест останалите уравнения в (6) са излишни). Тъй като това е линейна система за x , която се състои от $n - k$ уравнения, то тя представлява общо уравнение на B спрямо K . \square

Теорема 6 Нека $k \leq n$ и нележащите в $(k-1)$ -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} точки $P_0, \dots, P_k \in \mathcal{A}$ имат спрямо K координати $P_j(x^j)$, $j = 0, \dots, k$. Тогава k -мерното афинно подпространство B на \mathcal{A} , което минава през P_0, \dots, P_k , има спрямо K уравнение

$$(7) \quad B : \{ \det M_{i_1 \dots i_{k+1}} = 0, \quad 1 \leq i_1 < \dots < i_{k+1} \leq n, \}$$

където $M_{i_1 \dots i_{k+1}}$ е квадратната подматрица от ред $k+1$ на

$$M = \underbrace{(x - x^0 \quad x^1 - x^0 \quad \dots \quad x^k - x^0)}_{\text{стълбове}}, \text{ състояща се от редовете с номера } i_1, \dots, i_{k+1}.$$

Ако в (7) се вземат онези $n - k$ уравнения, които се получават от подматриците, съдържащи фиксирана квадратна подматрица от ред k на $M' = \underbrace{(x^1 - x^0 \quad \dots \quad x^k - x^0)}_{\text{стълбове}}$

с ненулева детерминанта, то получената система е общо уравнение на B спрямо K . В (7) вместо $M_{i_1 \dots i_{k+1}}$ може да се вземе квадратната матрица от ред $k+2$

$$\left(\frac{N_{i_1 \dots i_{k+1}}}{1 \dots 1} \right), \text{ където } N_{i_1 \dots i_{k+1}} \text{ е подматрицата на } N = \underbrace{(x \quad x^1 \quad \dots \quad x^k \quad x^0)}_{\text{стълбове}}, \text{ състояща се от}$$

редовете с номера i_1, \dots, i_{k+1} .

($N_{i_1 \dots i_{k+1}}$ е $(k+1) \times (k+2)$ и ѝ се добавя един ред единици за да стане $(k+2) \times (k+2)$.)

Доказателство: Знаем, че B е k -мерното афинно подпространство на \mathcal{A} , което минава през P_0 и е успоредно на $\overrightarrow{P_0 P_1}, \dots, \overrightarrow{P_0 P_k}$. Тъй като координатният вектор спрямо K на $\overrightarrow{P_0 P_j}$ е $\xi_j = x^j - x^0$, $j = 1, \dots, k$, то всичко без последното изречение следва от предишната теорема.

За последното изречение: Като извадим последния стълб на матрицата $\left(\frac{N_{i_1 \dots i_{k+1}}}{1 \dots 1} \right)$ от останалите ѝ стълбове получаваме матрица със същата детерминанта. Но получе-

ната матрица всъщност е $\left(\begin{array}{c|c} M_{i_1 \dots i_{k+1}} & \begin{matrix} x_{i_1}^0 \\ \vdots \\ x_{i_{k+1}}^0 \end{matrix} \\ \hline 0 \dots 0 & 1 \end{array} \right)$ и с развитие по последния ред виж-

даме, че детерминантата ѝ е $(-1)^{(k+2)+(k+2)} \det M_{i_1 \dots i_{k+1}} = \det M_{i_1 \dots i_{k+1}}$. Следователно

$$\det \left(\frac{N_{i_1 \dots i_{k+1}}}{1 \dots 1} \right) = \det M_{i_1 \dots i_{k+1}}. \quad \square$$

Забележка 5 Формулите от Теорема 5 и Теорема 6 не са подходящи за конкретни пресмятания, защото в тях участват много детерминанти, чието пресмятане е трудно. Най-простият случай е когато имаме хиперравнина, защото тогава $k = n - 1$ и следователно имаме единствена квадратна подматрица от ред $k + 1 = n$ на M , а именно самата M . Така че уравнението става само едно: $\det M = 0$. Всъщност и пресмятането на една детерминанта е твърде трудно. Но при $n = 2$ и $n = 3$ е лесно, така че при права в равнината и равнина в пространството формулите от Теорема 5 и Теорема 6 са удобни за конкретни пресмятания. За щастие това са случаите, които най-често се срещат на упражненията. В общия случай най-икономичният метод за получаване на общи уравнения в ситуациите от Теорема 5 и Теорема 6 е да се напишат параметрични уравнения, след което да се изключат параметрите, както е обяснено в Забележка 6 по-долу.

Частни случаи:

1. Хиперравнина: $k = n - 1$.

M е $n \times (k + 1) = n \times n$. Следователно квадратната подматрица на M от ред $k + 1 = n$ е единствена – самата M .

Теорема 5' Нека точката $P_0 \in \mathcal{A}$ и линейно независимите вектори $v_1, \dots, v_{n-1} \in U$ имат спрямо K координати $P_0(x_0), v_j(\xi_j), j = 1, \dots, n-1$. Тогава определената от тях хиперравнина B в \mathcal{A} има спрямо K общо уравнение

$$B : \det \underbrace{(x - x_0 \quad \xi_1 \quad \dots \quad \xi_{n-1})}_{\text{стълбове}} = 0.$$

Теорема 6' Нека нележащите в $(n - 2)$ -мерно афинно подпространство на \mathcal{A} точки $P_0, \dots, P_{n-1} \in \mathcal{A}$ имат спрямо K координати $P_j(x^j), j = 0, \dots, n - 1$. Тогава определената от тях хиперравнина B в \mathcal{A} има спрямо K общо уравнение

$$B : \det \underbrace{(x - x^0 \quad x^1 - x^0 \quad \dots \quad x^{n-1} - x^0)}_{\text{стълбове}} = 0,$$

или еквивалентно

$$B : \det \begin{pmatrix} x & x^1 & \dots & x^{n-1} & x^0 \\ 1 & 1 & \dots & 1 & 1 \end{pmatrix} = 0.$$

2. Права в 2-мерно афинно пространство (в частност, в геометричната равнина): $n = 2$, $k = 1 = n - 1$.

Нека координатите са (x, y) вместо (x_1, x_2) .

Теорема 5'' Нека точката $P_0 \in \mathcal{A}$ и ненулевият вектор $v \in U$ имат спрямо K координати $P_0(x_0, y_0)$, $v(\xi, \eta)$. Тогава определената от тях права l в \mathcal{A} има спрямо K общо уравнение

$$l : \det \begin{pmatrix} x - x_0 & \xi \\ y - y_0 & \eta \end{pmatrix} = 0.$$

Теорема 6'' Нека различните точки $P_0, P_1 \in \mathcal{A}$ имат спрямо K координати $P_j(x_j, y_j)$, $j = 0, 1$. Тогава определената от тях права l в \mathcal{A} има спрямо K общо уравнение

$$l : \det \begin{pmatrix} x - x_0 & x_1 - x_0 \\ y - y_0 & y_1 - y_0 \end{pmatrix} = 0,$$

или еквивалентно

$$l : \det \begin{pmatrix} x & x_1 & x_0 \\ y & y_1 & y_0 \\ 1 & 1 & 1 \end{pmatrix} = 0.$$

3. Равнина в 3-мерно афинно пространство (в частност, в геометричното пространство): $n = 3$, $k = 2 = n - 1$.

Нека координатите са (x, y, z) вместо (x_1, x_2, x_3) .

Теорема 5''' Нека точката $P_0 \in \mathcal{A}$ и неколинеарните (тоест линейно независими) вектори $v_1, v_2 \in U$ имат спрямо K координати $P_0(x_0, y_0, z_0)$, $v_j(\xi_j, \eta_j, \zeta_j)$, $j = 1, 2$. Тогава определената от тях равнина π в \mathcal{A} има спрямо K общо уравнение

$$\pi : \det \begin{pmatrix} x - x_0 & \xi_1 & \xi_2 \\ y - y_0 & \eta_1 & \eta_2 \\ z - z_0 & \zeta_1 & \zeta_2 \end{pmatrix} = 0.$$

Теорема 6''' Нека нележащите на една права точки $P_0, P_1, P_2 \in \mathcal{A}$ имат спрямо K координати $P_j(x_j, y_j, z_j)$, $j = 0, 1, 2$. Тогава определената от тях равнина π в \mathcal{A} има спрямо K общо уравнение

$$\pi : \det \begin{pmatrix} x - x_0 & x_1 - x_0 & x_2 - x_0 \\ y - y_0 & y_1 - y_0 & y_2 - y_0 \\ z - z_0 & z_1 - z_0 & z_2 - z_0 \end{pmatrix} = 0,$$

или еквивалентно

$$\pi : \det \begin{pmatrix} x & x_1 & x_2 & x_0 \\ y & y_1 & y_2 & y_0 \\ z & z_1 & z_2 & z_0 \\ 1 & 1 & 1 & 1 \end{pmatrix} = 0.$$

4. Права в 3-мерно афинно пространство (в частност, в геометричното пространство): $n = 3$, $k = 1$.

Нека координатите са (x, y, z) вместо (x_1, x_2, x_3) .

Теорема 5^{iv} Нека точката $P_0 \in \mathcal{A}$ и ненулевият вектор $v \in U$ имат спрямо K координати $P_0(x_0, y_0, z_0)$, $v(\xi, \eta, \zeta)$. Тогава определената от тях права l в \mathcal{A} има спрямо K уравнение

$$l : \begin{cases} \det \begin{pmatrix} y - y_0 & \eta \\ z - z_0 & \zeta \end{pmatrix} = 0 \\ \det \begin{pmatrix} z - z_0 & \zeta \\ x - x_0 & \xi \end{pmatrix} = 0 \\ \det \begin{pmatrix} x - x_0 & \xi \\ y - y_0 & \eta \end{pmatrix} = 0 \end{cases} .$$

Ако се вземат двете уравнения, съдържащи фиксирана ненулева координата на v , то получената система е общо уравнение на l спрямо K .

Забележка 6 Преминаване от параметрични уравнения към общо уравнение може да се прави по следния начин. Ако B е зададено с параметрични уравнения

$$B : x = x_0 + \lambda_1 \xi_1 + \dots + \lambda_k \xi_k, \quad \lambda_1, \dots, \lambda_k \in \mathbb{R},$$

то тъй като векторите ξ_1, \dots, ξ_k са линейно независими и следователно матрицата $M' = (\xi_1 \dots \xi_k)$ има ранг k , някои k уравнения могат да се решат относно $\lambda_1, \dots, \lambda_k$. Замествайки в останалите $n - k$ уравнения, получаваме линейна система за x , която е общо уравнение на B . (Всъщност Теорема 5 дава явна формула за общото уравнение.) Обратно: Ако B е зададено с общо уравнение $Ax = b$, то тъй като A има ранг $n - k$, системата може да се реши относно $n - k$ от координатите. Останалите k координати се полагат параметри и се получават параметрични уравнения на B .

Горните разсъждения с някои малки допълнения и модификации всъщност дават алтернативно доказателство на Теорема 4. Това доказателство е в основната си част на практика повторение на доказателството на твърдението от въпроса за афинни подпространства, че всяко линейно подпространство на \mathbb{R}^n е пространството от решенията на някоя хомогенна система (тук става дума за афинни подпространства, така че ще се появяват и свободни членове). А доказателството на Теорема 4, което дадохме след формулировката ѝ, беше построено така, че да не повтаря доказателствата на резултати за линейни и афинни подпространства на \mathbb{R}^n , а направо да използва тия резултати.